

Nordic Walken : Oversteken

Vooraf

De analyse en de verwerking van deze problematiek is gebeurd op basis van vooral het verkeersreglement maar ook via consultatie van publicaties, zoals deze van het BIVV (thans VIAS)¹, het Netwerk Duurzame Mobiliteit² en “Une sortie à pied avec mes élèves”³, alsook tal van websites⁴. Bovendien werd een dubbelcheck van de ontwerptekst uitgevoerd bij “Sport Vlaanderen” en de Vlaamse Sportfederatie vzw (VSF) via het team van “Sport en Verkeer”.

1. Probleemstelling

Volgens het bestuur YNWA-vzw ontbreken er duidelijke richtlijnen voor het oversteken van de openbare weg met een groep nordic walkers moet.

2. Analyse

2.1. Risico's en verantwoordelijkheden

2.1.1. Risico's

- De nordic walkingleden gaan op in hun activiteit en kunnen daarbij als kwetsbare weggebruikers risico's lopen.

Tevens vergeten ze soms de aanmaningen van de begeleiders op te volgen.

- Mogelijke hulpmiddelen ter beperking van het risico op de openbare weg t.o.v. bestuurders zijn:
 - o de begeleiders van de groepen laten opvallen door:
 - bij voorkeur gele hesjes vooraan en achteraan de groep te laten dragen
 - indien (ook) gestapt wordt tussen valavond en het aanbreken van de dag (gepland of niet) of bij beperkte zichtbaarheid tot 200 m (mist, zware regenval,...), tevens van aanvullende elementen te voorzien (naargelang de gevolgde zijde van de rijbaan wit/gele verlichting vooraan/achteraan en op de flanken, rood vooraan/achteraan, alsook fluorescerende en reflecterende elementen aan armen, benen en rugzakken).

Opmerking: Gelet op de mogelijke opsplitsingen met eigen begeleiders en het

¹ “Veilig op stap”, BIVV

² Katrijn Braeckmans, “Veilig sporten op de openbare weg? Zo moet het!”, Netwerk Duurzame Mobiliteit, 2016

³ “Une sortie à pied avec mes élèves”, La cellule EMSR du Service public de Wallonie

⁴ www.Jeugdwerker.be, www.jeugdwerkregels.be, www.sportenverkeer.be, www.veiligopstap.be, www.veiligopstap.be, www.wandelsportvlaanderen.be, www.sportenverkeer.be, www.fietsenofstappeningroep.be, www.scoutsengidsenvlaanderen.be

oversteken van openbare wegen gelden deze hesjes en aanvullende elementen ook voor alle bijkomende begeleiders middenin de groep

- o Idealiter zijn de begeleiders ook uitgerust met oversteekbordjes C3 bij maar dat lijkt niet echt praktisch bij nordic walking. Een gestrekte pole kan dit enigszins opvangen.
Opmerking: Een C3-oversteekbordje (een witte cirkel met rode rand) dient om een overstekende groep te signaleren, maar mag niet gebruikt worden om het verkeer stil te leggen. Dit geldt dus ook voor de pole.

2.1.2. Verantwoordelijkheden van de organisatie

De verantwoordelijkheid van het bestuur, de instructors en de begeleiders is tweeledig:

- Enerzijds een sportomgeving creëren om alle leden vrijuit en ongestoord te laten deelnemen aan de activiteiten, inclusief het sociaal aspect
- Anderzijds actief werken aan een omgeving waarin elke lid veilig kan sporten.

2.2. Wet (verkeersreglement)

2.2.1. Inleiding

Het verkeersreglement (VR) maakt inzake oversteken op de openbare weg geen onderscheid tussen “individuele voetgangers” en “voetgangers in groep”.

Er is geen definitie van het begrip “leider” maar het is duidelijk dat onze begeleiders hieronder vallen omdat zij een zekere verantwoordelijkheid dragen over de groep walkers.

2.2.2. Overzicht

- VR, Art 42.4. 1:
 - o De voetgangers moeten de rijbaan haaks op haar aslijn oversteken; zij mogen er, zonder dat het nodig is, noch slenteren, noch blijven staan.
 - o Wanneer er op minder dan ongeveer 30 meter afstand een oversteekplaats voor voetgangers is, moeten de voetgangers deze oversteekplaats volgen
- VR, Art 42.4. 2: Op de plaatsen waar tweekleurige voetgangerslichten zijn aangebracht, mogen de voetgangers zich niet op de rijbaan begeven zolang de lichten hun dat niet toelaten.
- VR, Art 42.4. 3: Op de plaatsen waar het verkeer geregeld wordt door een bevoegd persoon of door verkeerslichten zonder tweekleurige voetgangerslichten mogen de voetgangers zich slechts op de rijbaan begeven met inachtneming van de bevelen van de bevoegde personen of van de aanduidingen van de verkeerslichten.
- VR, Art42.4.4: Op de plaatsen waar het verkeer noch door een bevoegd persoon, noch door verkeerslichten geregeld wordt, mogen de voetgangers zich slechts voorzichtig op de rijbaan begeven en met inachtneming van de naderende voertuigen.

3. Gevolgen voor YNWA vzw

3.1. Inleiding

Een veilig sportbeleving vergt een duidelijk beleid van het bestuur betreffende het vorderen op de openbare weg. Om praktische redenen is het best die aanpak zo eenvoudig mogelijk te houden.

Het spreekt voor zich dat dit beleid moet vertaald worden in duidelijke richtlijnen die dan ook dienen gecommuniceerd te worden aan de leden.

Verder, de communicatie van richtlijnen is één zaak, de opvolging ervan bekomen een andere. Daarom is het belangrijk de richtlijnen systematisch te laten benadrukken door bestuur, instructors én begeleiders. Zowel tijdens de walk als daarbuiten.

Het verdient aanbeveling tijdens de voorbereiding van het parcours oog te hebben voor de risico's, zeker die waarbij gebruik gemaakt wordt van de rijbaan, en gevaarlijke trajecten maximaal te ontwijken. Op basis van enerzijds het beleid en anderzijds de tijdens de voorbereiding vastgestelde risico's dienen de begeleiders onderling afspraken maken over de vordering met de groep op het parcours en hierover een briefing te geven aan de (andere) begeleiders.

3.2. Oversteken in groep – algemene bemerkingen

- In het algemeen moeten groepen nordic walkers, zelfs mét een begeleider, zich aan dezelfde regels houden als individuele voetgangers of groepen zonder leider.
Uitzondering: op kruispunten zonder verkeerslichten mag de leider het verkeer stilleggen door middel van een schijf waarop het verkeersbord C3 is afgebeeld (zie hogere vermelding over het praktisch probleem bij nordic walking).
Opmerking: voor gemachtigde opzichters bestaat er een lijst van bevoegdheden. Voor groepsleiders bestaat zo' n lijst nog niet.
- De andere weggebruikers mogen niet breken door een groep voetgangers (met of zonder begeleider) die het oversteken van de rijbaan op een reglementaire wijze is begonnen. Een groep voetgangers mag dus in één keer het oversteken beëindigen, zelfs wanneer er voertuigen in aantocht zijn, behalve indien het verkeerslicht voor voetgangers op rood springt (zie verder). Vergeet echter niet dat je er als groep dikwijls niet in slaagt om een ononderbroken rij te blijven vormen en dat bestuurders vaak toch doorrijden met hoge snelheden. Klamp je dus niet vast aan strikte verkeersregels, maar denk steeds na in het verkeer. Je kan beter een beetje langer wachten met oversteken en/of in kleinere groepen dan maar met de helft van je deelnemers te kunnen terugkeren.
- Alvorens over te steken is het vaak nuttig de groep op enige afstand van de rijbaan te verzamelen om deze zo compact mogelijk te maken en om verwarring bij andere weggebruikers te vermijden.
- Belangrijk is niets af te dwingen op de weg, wettelijk en hoffelijk te walken.

3.3. Prioriteit 1: oversteken aan een verkeerslicht:

- Oversteken aan een verkeerslicht verdient de voorkeur
- Je moet er wachten tot het licht (voor voetgangers) op groen springt om je groep te laten oversteken. Als het licht op rood springt terwijl je oversteekt, mogen de groepsleden die reeds begonnen waren om over te steken, hiermee doorgaan. Diegenen die zich op dat ogenblik op het voetpad bevinden, mogen niet oversteken, zelfs al maken ze deel uit van de groep. Zij moeten wachten tot het licht voor voetgangers opnieuw op groen springt.
- Om zoveel mogelijk toe te laten dat de groep in één keer kan oversteken, wacht je best tot het begin van een groene fase om over te steken. In dit geval best na het laten samenkomen van de groep (zie ook hoger).

- Verdeel de leiders goed over de groep, zodat er geen groepsleden alleen blijven staan aan de andere kant van de straat.

3.4. Prioriteit 2: oversteken op een oversteekplaats

- Indien er geen verkeerslichten zijn, is de tweede mogelijke veilige optie.
- Je bent verplicht je groep te laten oversteken op een oversteekplaats voor voetgangers als die zich op minder dan 30 meter bevindt van de plaats waar je wil oversteken. Wacht tot heel de groep er is voor je begint over te steken. Opgelet: een auto die komt aangereden, kan niet plots stoppen.
- Verzamel de groep eerst (zie ook hoger).
- De achterste begeleider (of eventueel een andere) vervoegt de voorste om nadien bij de oversteekplaats te blijven staan.
- Sta vervolgens stil aan de rand van de rijbaan voor je oversteekt met je groep om de intentie tot oversteken kenbaar te maken. Als er een voertuig nadert, probeer dan om oogcontact te maken met de bestuurder om na te gaan of hij/zij zal stoppen en jullie zal doorlaten. In geval van twijfel wacht je.
- Zelfs aan een oversteekplaats voor voetgangers heeft de tram altijd voorrang!
- Pas oversteken als de voertuigen tot stilstand zijn gekomen en er niet ingehaald wordt.
- Zich als begeleider ter hoogte van de oversteekplaats midden op de rijbaan opstellen, beide armen uitgestrekt om de groep te beschermen tijdens het oversteken
- Zicht positioneren met het aangezicht naar de groep en het hoofd geregeld omdraaien naar het verkeer dat aankomt.

3.4. Prioriteit 3: oversteken waar er geen oversteekplaats is

- Je moet wachten tot de weg volledig vrij is om over te steken. Pas dan stapt de begeleider voorzichtig met de groep de weg op.
- De groep steekt voorzichtig en haaks op de rijbaan over om de afstand van het oversteken zo klein mogelijk te houden. Zorg hierbij dat de groep steeds goed aaneengesloten blijft en zonder slenteren of onnodig blijven staan
- Eens je groep begonnen is met oversteken, moeten andere weggebruikers wachten tot heel de groep overgestoken is.
- Om over te steken kies je een plaats waar je goed de twee kanten van de weg kunt overzien en waar vooral naderende bestuurders je groep goed kunnen zien. Laat je groep dus niet in een bocht of bovenaan een helling oversteken, en indien mogelijk ook niet tussen geparkeerde voertuigen.
- Bij het oversteken kan het soms interessant zijn om 'allemaal tegelijk' over te steken. Dit gaat veel sneller dan allemaal achter mekaar over te steken op één punt. Op deze manier duurt het maar enkele seconden om een hele groep over te steken, terwijl oversteken op één punt soms meer dan een minuut kan duren, afhankelijk van de grootte van de groep en de spreiding die er ondertussen is. Ook in de buurt van bochten kan dit soms de snelste en om die manier veiligste manier zijn om een groep over te steken, maar het kan best steeds door de begeleider ter plekke ingeschat worden of door de planner van de route zo ingepland.
Indien het toch op één punt moet, dan best na het laten samenkomen van de groep (zie ook hoger).

- Voor de techniek van ‘allemaal tegelijk’ oversteken kan als volgt tewerk gegaan worden:
 - o groep op voorhand briefen hoe het werkt
 - o een plek zoeken, liefst met een lang stuk rechte rijbaan
 - o behoudt een lange sliert, waarbij walkers maximum met twee naast elkaar op bijvoorbeeld de stoep stappen
 - o leg de groep vooraan stil en laat iedereen aansluiten, zonder een hoop te vormen
 - o begeleiders vooraan en achteraan controleren of er van beide zijden verkeer aankomen
 - o komt er geen verkeer, dan bevestigen beide begeleiders met een vooraf afgesproken signaal dat het veilig is om over te steken
 - o op een fluitsignaal van één van de begeleiders wordt er overgestoken
 - o iedereen steekt dan op hetzelfde moment de rijbaan over

Opmerking: het is aan te bevelen deze manier van oversteken op voorhand in te oefenen met begeleiders alsook met een groep walkers op een veilige (bos)weg, zonder gemotoriseerd verkeer

3.5. Systematische veiligheidsbriefing

3.5.1. Belang

In het belang van de veiligheid verdient het aanbeveling bij het begin van elke walk (vb. tussen het aandacht trekken en de opwarming) kort een aantal veiligheidselementen te overlopen. Eventueel volstaat het bij het invoeren van deze briefings aanvankelijk de integrale versie te geven en achteraf enkel nog gedeeltelijk.

Naast de briefing bij de start kan het noodzakelijk zijn tijdens de walking op gevaarlijke punten de tijd te nemen om de groep eerst te verzamelen, duidelijk mee te delen wat er verwacht wordt, de reden daarvoor en er vervolgens strikt toezicht op te houden

Verder is het de plicht van de begeleiders onmiddellijk en kortdurend te reageren als iemand iets onveilig of ongepast doet. Dit heeft maar kans op succes als alle begeleiders even consequent handelen.

3.5.2. Overzicht elementen (“RIA”):

- **Regels:** de belangrijkste verkeersregels, nl. links/rechts walken in de gevolgde richting, plaats op de openbare weg (cf. dalende volgorde), gebruik maken van het zebrapad (cf. 30 meter, daarbuiten op teken van de begeleiders en dan steeds allemaal samen en haaks op de rijbaan), verkeerslichten voor voetgangers (enkel bij groen licht oversteken en bij verspringen op rood enkel verder oversteken door wie al op de rijbaan was, de rest moet stoppen).
- **Instructies:** noodzaak tot opvolging van de instructies van de begeleiders (aansprakelijkheid)
- **Afspraken:** goede afspraken maken (vb. indien rechts op de rijbaan naast elkaar dan nooit met meer dan twee, indien links dan altijd achter elkaar, indien op de rijbaan goed aansluiten op de rijbaan i.p.v. de groep te laten uitrekken, allemaal achter elkaar walken indien begeleiders aankomend verkeer op landelijke onverharde wegen, veld- en boswegen aangeven)
